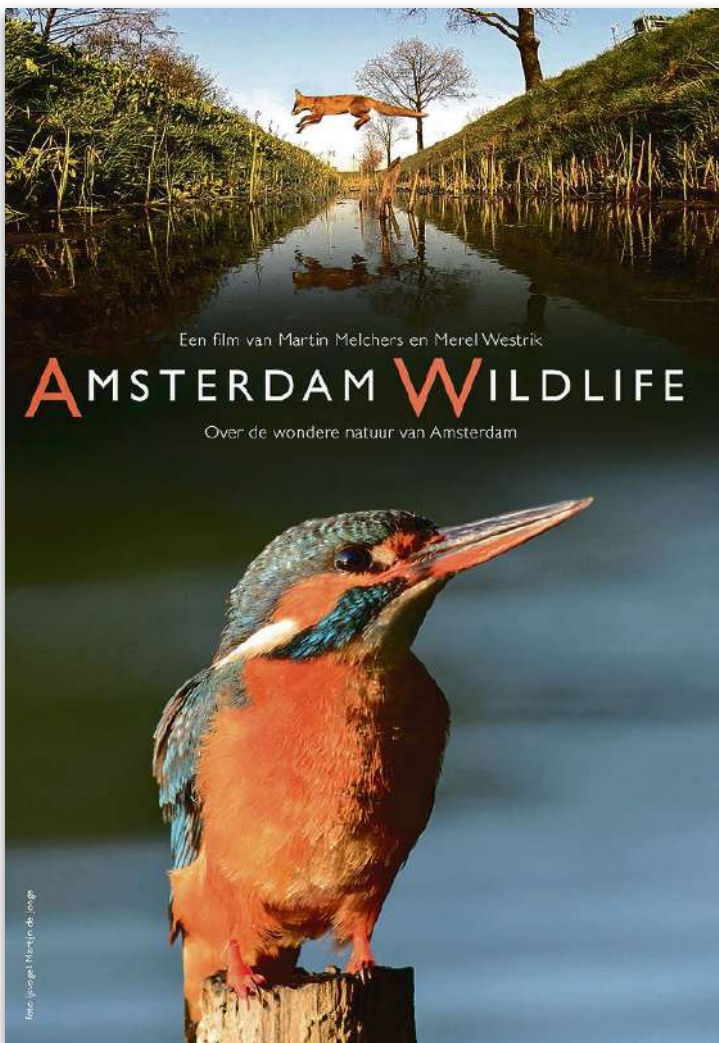

VRIENDEN VAN FRANKENDAEEL

Dinsdag 10 mei 2016 19.30 uur in Huize Frankendael

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Na de pauze vertonen wij de mooie film Amsterdam Wildlife. Na afloop is er gelegenheid om met de filmmaker, de bekende stadsecoloog Martin Melchers, in gesprek gaan.

Beste vrienden,

Het voorjaar breekt los. Zoals in park Frankendael, waar wilde viooltjes, daslook en ook de hondenstand bloeien, waar parkbeheerders het grasveld 'prikken' zodat er straks een mooie grasmat ligt, en de eerste picknickers zijn gesignaleerd.

Zo rustig als het park nu is, zo druk wordt het zodra het warmer wordt. Dat zien we overal in de stad. Er wordt nog meer drukte voorspeld: steeds meer mensen die intensief gebruik maken van het groen, toeristen, dagjesmensen. In de stadspolitiek verschuift na de opheffing van de stadsdelen de macht naar het centrale gemeentebestuur. Wij denken dat de parken hun vrienden hard nodig hebben!

Het is tijd om met de vrienden van 'ons' park samen te komen, bij de jaarlijkse algemene ledenvergadering. Dat doen we dinsdag 10 mei a.s. We hopen jullie in groten getale te verwelkomen! Voor de film van Martin Melchers, maar ook om enkele besluiten te nemen. Bijvoorbeeld: zijn we ervoor we het bruggetje naar de hermitage wel of niet (tijdelijk) weg te laten halen?

Voor nu: een nieuwsbrief met klein en groter nieuws, met linkjes voor wie verder wil lezen of kijken. Met toelichting op de beslispunten die in de ledenvergadering aan de orde komen. De agenda en bijbehorende stukken sturen we mee met deze nieuwsbrief. En als toegift in de nieuwsbrief: een verhaal van ons lid (en oud-voorzitter) Jan Dijk over de fontein bij Huize Frankendael. Tot ziens in het park en op 10 mei!

Bestuur VRIENDEN VAN FRANKENDAEEL

Sander Alkema, Harry Arts, Marion van der Bliek, Lex de Lang, Henk van Leeuwen, Jacqueline Rijken.

ACTIVITEITEN IN EN OM HET PARK

In februari, maart en april waren vrienden van het park actief om het park mooi te houden ofwel er iets op te steken. De wilgen in de wilgenspeeltuin zijn gesnoeid door een groep van 12 vrijwilligers, onder begeleiding van Jan de Wilgenman. Dat gebeurt elk voorjaar. Sommige 'bogen' van de wilgentakken deden het niet zo goed, dus hebben de vrienden in samenwerking met Jan besloten de takken kort te snoeien.

De Vogelwerkgroep Amsterdam en IVN Amsterdam organiseerden een Jeugdvoegelexcursie in Park Frankendael.

zie: <http://www.vogelsamsterdam.nl/verslag-jeugdexcursie-frankendael-20-mrt-2016/#more-4552>

Overigens hoorden we van de vogelaars in het park dat de ransuil en de ijsvogel zijn gesignaleerd. De ransuil verblijft doorgaans aan de rand van de stad, zie: <https://www.amsterdam.nl/toerisme-vrije-tijd/groen-amsterdam/ecologie/flora-fauna/fauna/vogels/ransuil/>

Schoongemaakt is er ook: tijdens de Landelijke Opschoondag (19 maart) trokken tien vrijwilligers met tang en vuilniszak gewapend langs de randen van het park en haalden zakken vol zwerfafval op. Ze kregen koffie en krentenbrood bij De Kas. Vondsten: een voetbal, een Nike gymshoen, een bokshandschoen, een groot vloerkleed en massa's blikjes.

De vrienden haakten aan bij de natuurwandeling van Brigitte Kok en Chris Barendse. De IVN natuurgidsen lieten ons deze keer zien wat er allemaal groeit in de heemtuin. Zoals de vele bijzondere stinsenplanten die er groeien.

zie <https://nl.wikipedia.org/wiki/Stinsenplant>

De vrienden zijn ook bij een lezing bij de Nieuwe Ooster geweest van Albers Adviezen. Albers Adviezen heeft de Régence tuin achter Huize Frankendael ontworpen en de kluizenaarshut gerestaureerd.

<http://www.historischeparken.nl/2000-2009/28-2000-frankendael>

Op Koningsdag stonden we bij hoge uitzondering niet met onze kraam op het Bredewegfestival. We besloten de dag ervoor vanwege het koude natte weer niet bij een kraam te staan. Volgend jaar beter!

PARKBEHEER EN DE VRIENDEN

De Vrienden spraken in maart wederom met parkbeheer van het stadsdeel Oost en liepen rondes met de verschillende coördinatoren ('kwaliteit en beheer bomen', 'Groen', 'Kwaliteit en Uitvoering'). We namen onze lijst met gewenste verbeterpunten door en hoorden over:

- Witte bankjes op het witte laantje die een herstelbeurt krijgen;
- Slotjes die parkbezoekers aan de brug hangen en wat ertegen te doen;
- Linden die scheef staan (en die blijven zo: het kan helaas niet anders)
- Voornemens van het stadsdeel met de brug vanuit het park naar de Hugo de Vrieslaan.

Er vonden herstelwerkzaamheden plaats: de ophaalbrug en de brug aan de Kamerlingh Onneslaan-zijde waren enige tijd afgesloten en zijn nu hersteld. De grasmatten zijn 'geprikt' en aangevuld met zand.

Een 'bomenman' van de gemeente heeft zich bij ons gemeld met het voorstel om bordjes te laten plaatsen bij de monumentale bomen. In het Westerpark is een dergelijk initiatief van het stadsdeel met de vrienden van Westerpark; dit initiatief loopt vooruit op de benaming van alle monumentale bomen in parken. Het bestuur wil hier graag een financiële bijdrage aan leveren: dit is een beslispunt voor de ALV.

Een ander beslispunt voor de ALV is het weghalen van het bruggetje naar de hermitage. Al sinds het begin van de negentiende eeuw is er een bakstenen hermitage op een eilandje in het toenmalige landgoed Frankendael. Wie het zich kon veroorloven zette in die tijd graag zo'n kluzenaarshuisje, een 'namaak' ruïne, op zijn terrein. Wandelaars konden zich in een andere wereld wanen, en hun gedachten de vrije loop laten. Bij de reconstructie van Park Frankendael, tussen 1998 en 2006, is de hermitage bijgewerkt. Voor wat een ruïne moest verbeelden misschien wel té netjes. Maar dat sindsdien kladderaars, fikkiestokers, koper- en zinkdieven de

hermitage onder handen namen was niet de bedoeling. De Vrienden spraken er herhaaldelijk met stadsdeel en met graffiti-bestrijders over. Bankjes zijn weggehaald om de ruïne minder aantrekkelijk te maken als hangplek. Een poging om de muren van de hermitage te beschermen met doornige struiken is door vandalen gefrustreerd. Graffiti wegspreken of -boenen is onbegonnen werk als ze de dag erna weer terugkomen. De afdeling 'groen' van het stadsdeel stelt voor om voor een paar jaar het bruggetje (met het hoge en het diepe bochtje) weg te halen, het eilandje met rust te laten, en de natuur de hermitage min of meer te laten 'inpakken'. Een vraag aan onze leden, vorig najaar in de Nieuwsbrief, leverde één reactie op: "niet doen, dat eilandje en dat bruggetje zijn voor kleine kinderen nu net de leukste plek van het park!". Wij vinden het een lastig dilemma. We horen graag op de vergadering de mening van de leden. Zijn er alternatieven? We willen graag een advies geven aan het stadsdeel.

DE STAD EN BESTUURSCOMMISSIE OOST

Het afgelopen jaar hebben gesprekken met de bestuurscommissie, inspraakrondes etc. helemaal in het teken gestaan van het nieuwe stedelijk groen- en evenementenbeleid. Door de verbouwing van het Oosterpark hebben we als vrienden van het park in 2015 drie grote evenementen moeten gedogen. Begin 2016 stelde de bestuurscommissie Amsterdam Oost een nieuw evenementenprofiel vast, dat voor Park Frankendael naast de Pure Markt maximaal drie 'middelgrote' (minder dan 2.000 bezoekers) toestaat. Op stedelijk niveau gaat de evenementendiscussie verder. In het Parkenoverleg maken de Vrienden van Frankendael zich samen met andere parkverenigingen sterk om de druk van festivals en evenementen op de parken te beperken. Onze stellingname is steeds: parken moeten vooral park zijn. Plekken voor ontspanning in een rustige, groene en natuurlijke omgeving. De festivalvrienden gunnen we graag hun festivals, maar vooral op aparte festivallocaties.

VERANTWOORDING BESTUUR OVER 2015

Sinds enkele jaren geven we u in plaats van een jaarverslag een korte terugblik op het voorgaande jaar. 2015 werd sterk gekleurd door actie en feest. Actie, beleid beïnvloeding vooral op stedelijk niveau, was vanwege de nieuwe Nota Groen. Samen met alle andere vrienden van parken en ander groen. Feest, vanwege 25 jaar Vrienden van Frankendael, op september tijdens de Pure Markt.

We lopen langs de prioriteiten die we met elkaar stelden voor 2015-2016. De twee nieuwe punten waren:

- Nieuwe afspraak met stadsdeel maken over het jaarlijkse wilgen snoeien op de natuur-speelplaats. Dat is er door de vele aandacht voor het evenementenbeleid nog niet van gekomen. Het jaarlijkse wilgen snoeien is een leuke en nuttige happening voor onze leden, maar dat de onkosten ook steeds voor

rekening van de Vrienden komen vinden we niet juist. Dit hoort gewoon onder het reguliere onderhoud van het park te vallen.

- Twee herdenkingen in park Frankendael. Er stonden twee 'herdenkingen' op het programma: van het sterfjaar van landschapsarchitect Springer, in de negentiende eeuw verbonden aan de tuinbouwschool die toen in het park was gevestigd, en de ontwerper van onder meer het Oosterpark en de Ooster Begraafplaats, en het jubileum van 25 jaar vereniging Vrienden van Frankendael. In de vorige nieuwsbrief hebben we u daarover geïnformeerd in woord en beeld. Een geslaagd feest, gehouden tijdens de Pure Markt, eind september. De herdenking van Springer was een initiatief van het stadsdeel, dat aan de uitwerking niet is toegekomen.

Overigens hadden we ook in maart 2015 een 'opheffingsfeest' van de wilgenbootjes voorbereid, met Jan de Wilgenman en met muziek en spel voor (piraten)kinderen. Helaas is het feest samen met de Pure Markt afgeblazen, vanwege stormachtig weer. De wilgenbootjes zijn vanzelf vergaan...

Voortzetting van onze 'vaste' zeven prioriteiten

- ***Optreden als oren en ogen van het park***

Zie over de vele verschillende contacten hierboven. We blijven de leden vragen opmerkingen en klachten aan de Vrienden door te geven.

- ***Gerichte en bescheiden inzet van vrijwilligers mogelijk maken.***

12 vrijwilligers snoeiden met Jan de Wilgenman de wilgen in de natuurspeeltuin; twee keer werkten we mee aan schoonmaakacties: op de Landelijke Opschoondag en op de 'keep it clean day' in september.

- ***Op peil brengen en houden van publieksvoorzieningen.***

Een doorlopende taak, aangezien er steeds wel iets is, zoals het niet werken van de pomp bij de kinderspeelplaats.

- ***Afspraak maken met het stadsdeel over de formele rol van de Vrienden bij beheer en ontwikkeling van het park.***

Wij hebben dit punt voorlopig losgelaten, vanwege de veranderende rol van het stadsdeel. Het leek ons beter te concentreren op de stedelijke lobby om parken en groen te beschermen. Dat laatste vooral door actieve

deelname aan het stedelijk parkenoverleg, waarvan sinds 2014 een van onze bestuursleden (Jacqueline Rijken) voorzitter is. We trekken ook op met de andere drie 'Vrienden van' in Oost: Flevopark, Oosterpark en Diemerpark.

- ***Voorbereid zijn op het t.z.t. vrijkomen van de woning in het hart van het park.***

Dit punt hebben we al 2013 afgerond. Zolang de woning bewoond is, blijft dit een slapend actiepunt.

- ***Plan ontwikkelen voor enkele kleinschalige (culturele) evenementen.***

In 2015 volgden de Vrienden nauwlettend wat er aan evenementen in het park plaatsvond. Naar aanleiding van de pilot van het stadsdeel om te adviseren bij vergunningverlening aan kleinschalige evenementen (in 2014) is toegezegd dat de vriendenvereniging hier actief bij zouden worden betrokken. De praktijk leert dat we dit ook zélf steeds goed in de gaten moeten houden.

- ***De vereniging op orde brengen en houden.***

Met een administratie op orde, hebben we de stap gedaan ca. 50 leden die jaren niet betaald hebben, ondanks meerdere verzoeken van ons, af te schrijven. We hebben gelukkig ook nieuwe leden erbij gekregen in 2015.

Andere zaken waarmee de vereniging actief is geweest en die een vervolg hebben:

- Algemene ledenvergadering 31 maart 2015, met als spreker de imker Fero Hartsuiker, die vertelde over bijen in de stad.
- Uitgave en verspreiden van drie nieuwsbrieven.
- De Vrienden van Frankendael stonden het publiek te woord aan een kraam op het Bredewegfestival/ Koningsdag, enkele keren bij de Pure Markt in het park, en bij enkele stadsdeelbijeenkomsten.
- Continu: verbeteren en verder invullen van de website en de facebookpagina. Speciaal voor ons jubileum hebben we een flinke voorraad nieuw promotiemateriaal gemaakt: folders, buttons en banners voor bij een kraam.

Vrienden van Frankendael: wij en ú

Als we hier spreken over 'wij', dan bedoelen we de zes bestuursleden van de Vrienden. Gelukkig staan we niet alleen, want zonder u, zonder actieve leden, stelt de Vereniging Vrienden van Frankendael niets voor. Daarom hebben wij aan u vier verzoeken:

(1) Betaal uw contributie, eventueel ook nog die over 2015. € 8,50 per jaar, of wat u meer wilt bijdragen. Twee leden op één adres mag voor € 14, of meer. Ons rekeningnummer: NL96INGB 0006 0935 35. De contributie is fiscaal aftrekbaar.

(2) Breng nieuwe leden aan. De macht van het getal werkt, dat blijkt steeds in de belangenbehartiging van het park.

(3) Laat ons weten als u kleine klusjes weet waarmee u ons en het park kunt helpen, of vraag ons suggesties. Levendig maken en houden van de website, meewerken aan de nieuwsbrief, archief opruimen, enzovoort. Ook zoeken wij (nog steeds) iemand die het bestuur kan versterken met zijn of haar kennis van ecologie, flora en fauna.

(4) Ziet u iets bijzonders in het park, een vroege vlinder, een schuwe vogel, een jolige jongleur? Laat het ons weten, liefst met foto: wij zetten het graag op de website. En ziet u iets wat niet in het park hoort? Ook dat willen we graag weten.

Nieuwe leden

Het ledental van onze vereniging bedraagt nu ruim 250. Nieuwe leden zijn altijd welkom. Dus: zeg het voort, voor € 8,50 per jaar ben je al Vriend van Frankendael.

Agenda 2016

- **10 mei:** Jaarvergadering Vrienden van Frankendael. Let op: we beginnen een half uur eerder dan in andere jaren: 19.30 in Huize Frankendael, met na de pauze de film 'Amsterdam Wildlife' van Martin Melchers, en na afloop gesprek met hem.
- **Pure Markt** is op zondag 29 mei, 26 juni (mét kraam van de Vrienden), 31 juli etc. (laatste zondag van de maand)
- **29 mei** Dag van het Park.
Rondwandeling door het park met een vriend van Frankendael, start 10 uur, verzamelen bij de poort aan de Middenweg.

Er zijn door het stadsdeel voor 2016 drie middelgrote evenementen toegestaan:

- **24 juni**, Holland (Festival Pique Dame, opera van Tsjaikovski)
- **6 juni** lustrum feest van Comenius, de actieve studievereniging van Pedagogische Wetenschappen, Onderwijskunde en de Universitaire PABO (POW) aan de Universiteit van Amsterdam. <http://www.comenius-uva>
- **2 september** Afsluiting intreeweek UvA

SAMEN OP STAP? HEEFT U EEN SUGGESTIE?

Aan het eind van de vorige zomer waren de Vrienden met 13 leden op stap naar De Beemster. Aanleiding was de uitnodiging van Gert Jan Hageman, de eigenaar van restaurant De Kas, om te komen kijken op zijn kwekerij in de Beemster. Voor de deelnemers een zeer geslaagd uitstapje en er was interesse om nog eens zoiets te organiseren. Ook omdat er meer aanmeldingen binnenkwamen dan er mee konden. Heeft u misschien een suggestie voor een uitstapje met leden in 2016?

DE FONTEIN

Frankendael is bijna vanaf het begin omgeven geweest door een gracht. Een van de zijden daarvan loopt parallel vlak naast de tochtsloot van de Watergraafsmeer. Aan de straatzijde, de Middenweg, bevindt zich voor het huis en achter die gracht een zandstenen fontein van de in het begin van de 18^e eeuw bekendste beeldhouwer van Nederland: Ignatius van Logteren. Hij is op die plek sinds het jaar 1770. We zien, genietend van hun gezinnetje, drie goddelijke personages als stroomgoden verbeeld: rechts is het Neptunus, de god van de zee met zijn eeuwige drietand, en links diens wulpse gade Amphitrite met een speer in haar rechterhand. Tussen ze in een knaapje dat op een dolfijn, die wat water uit zijn neusgaten hoort te spuiten,

een fraaie lier bespeelt. Godenkinderen kunnen nu eenmaal alles. De fontein draagt aan de mooi gedrapeerde achterzijde het jaartal 1714. Neptunus moest zich veel moeite getroosten om Amphitrite voor zich te winnen. Ze wilde helemaal niets van hem weten

en vluchtte naar Atlas, bij hem dacht ze veilig te zijn. Maar de zeegod stuurde een dolfijn op haar af en die bracht haar veilig naar hem toe. Kennelijk hebben ze de dolfijn toen maar dol fijn als huisdier gehouden, hun enig zoontje Triton, volgens sommigen zelf een soort zeewezen, kon ermee doen en laten wat hij wilde. We zien hem. Triton. De dolfijn werd later gepromoveerd tot sterrenbeeld. Jan Gildemeester, toen eigenaar van Frankendael, tikte in 1770 die fontein op de kop bij een veiling, waar spullen van buitenplaats Driemond bij opbod werden verkocht. Die lag vlakbij een driestromenpunt, daarom de drie stroomgoden; de Smal Weesp (nu gekanaliseerd) was een duidelijk kleinere stroom dan de twee andere, het Gein en de Gaasp, en vandaar het knaapje. Jan stierf niet lang na aankoop van de fontein. Zijn zoon, ook Jan Gildemeester geheten, erfde Frankendael. Die werd rijk in de kunsthandel, ook al waren de tijden moeilijker geworden. Van zijn winkel hangt in het Rijksmuseum een mooi schilderij vol schilderijen. Daarnaast bekleedde hij binnen de Bataafse Republiek, dus na 1795, een voorname functie. Frankendael bleef zodoende gedijen, dit in tegenstelling tot andere buitenplaatsen. Hij liet de huidige witgeschilderde houten toegangspoort voor de ingang plaatsen, dichtbij de toen veel smallere Middelwegh, dus op een iets andere plaats dan nu. Het jaartal van plaatsing staat in Romeinse letters op de achterzijde, met het bijzondere wapen van de Gildemeesters. Even gaan kijken. Daniël Stoopendaal, de tekenaar van dat fijne prentenboek. Het Verheerlykt WATERGRAEFS- of DIEMERMEER uit 1725, heeft in De Zegepralende VECHT buitenplaats Driemond in de gloriejaren fraai in beeld gebracht. Alles wat hij in beeld brengt ziet er piekfijn uit. Op een van de gravures kijken we van achteren tegen de fontein aan, die aan onze kant van een visvijver staat; Triton krijgen we niet te zien.

De bewoners van het huis konden er mooi op uitkijken. Amphitrite, die we nu rechts zien, houdt op de gravure echter heel iets anders in haar hand. Geen bootje lijkt me. Het lijkt eerder op een hoorn ('des overvloeds'). Maar dan kan het zelfs een tritonshoorn zijn! Zo-een waar Triton op blaast om de golven te bedaren. Dat is door Adriaen de Vries in 1616 prachtig in beeld gebracht in een barokke bronzen sculptuur, die zich in het Rijksmuseum bevindt. Van Logteren wist wat hij deed. Houdt zijn moeder hem even voor haar zoontje vast? Een tritonshoorn heet ook een kinkhoorn; het is een gedraaide schelp van een wulk, een zeedier. Onderweg naar Frankendael moet hij zijn afgebroken, Amphitrite kreeg daarna een nieuwe hand van een toenmalige restaurateur. Geen nieuwe kinkhoorn. Te moeilijk? Driemond, die fraaie buitenplaats, viel vroeg

in de volgende eeuw ten offer aan de slopershamer. De andere beelden die je nu op Frankendael ziet zijn waarschijnlijk uit de gemeentelijke opslag van Watergraafsmeer afkomstig, die zat er. Waar ze uiteindelijk vandaan kwamen is niet meer na te gaan. Die speer die Amphitrite thans in haar rechterhand heeft slaat eigenlijk nergens op. Ideetje van een van de twee Jannen? Hij dient als tegenwicht tegen Neptunus' drietand. Er zijn schilderijen waarop ze allebei een

peddel hebben. Is daar soms aan gedacht? De speer kent een drietal verdikkingen en een spitse pijlpunt; een harpoen? Maar die ziet er toch echt anders uit. Gildemeester jr. financierde de walvisvaarder Frankendael, is zelfs een keer meegevaaren. Die heeft hem vast winst opgeleverd; daarom denkt men daaraan. Ondernemend was junior wel! Ik geloof niet zo in die verklaring. We moeten er iets aan doen. Prijsvraag uitschrijven voor een nieuwe kinkhoorn, eentje die beter past dan die dwaze speer. Of, als men toch volhoudt dat het dat geweest is, een bootje.

Jan Dijk

Oud-voorzitter van de Vereniging Vrienden van Frankendael

P.S. 1. Alles valt door u op internet na te gaan. De wereld is zo plat als een dubbeltje.

P.S.2. Dit mooie verhaal over de fontein is voor de plaatsing in de Nieuwsbrief iets ingekort. De volledige versie staat op de website van de vereniging, www.vriendenvanfrankendael.nl.

Vereniging Vrienden van Frankendael
opgericht 1990

Bestuur:

Henk van Leeuwen
voorzitter

Harry Arts
penningmeester

Sander Alkema
Marion van der Blik
Lex de Lang
Jacqueline Rijken

E: vriendenvanfrankendael@gmail.com

T: 0633761103 of 0624723235

W: www.vriendenvanfrankendael.nl

F: <https://www.facebook.com/vriendenvanfrankendael>

Rekeningnummer: NL96INGB0006093578

t.n.v. Vereniging Vrienden van Frankendael